

רשמה ר.ס.

פרוטוקול
פרוטוקול 53 מ'ס' ד/

מישיבת וועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ב', י"ז באייר תשי"ט - 25.5.59, בשעה 10.45.

השתתפו :

- ז. וורהפטיג - יו"ר
- ב. אזניה
- ע. איכילוב,
- י. אלון,
- ד. בר-נ-האי,
- ס. בגין,
- י. ברג,
- ה. ברג,
- י. גרוס,
- ע. דגני,
- ש. יוניצ'סן,
- ב. לוקר,
- ס. סנה,
- י. קליבנוב,
- ח. רו בין,
- ש. רוזנברג,
- י. שופמן.

מזמנים :

- פ. רוזן - שר המשפטים
- ח. כהן - היועץ המשפטי
- א. ידן - המסנה ליועץ המשפטי
- פ. אלון - משרד המשפטים
- ה' רוזנטל - משרד המשפטים
- י. פונט - משרד הפנים.

- סדר-היום :
- (1) שאילתא בענין מעצרו של מ. קדר.
 - (2) חוק הבחירות (הגבלת דרכי תעמולה).

אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את שר המשפטים
וחברי הוועדה.

היו"ר ז. וורהפטיג :

(אח"כ - שאילתא בענין מעצרו של מ. קדר -
עמודים 2 - 4 - בפרוטוקול השמור במזכירות).

2. חוק הבחירות (הגבלת דרכי תעמולה).

8. סעיף 8.

ב. אזנזה:

אנו מבססים את החוק הזה על שני עקרונות: חסכון ומניעת רעש. על איזה משניהם מבוסס הסעיף הזה? אני מעלה את החשד שהכוונה היא לא לשתי המטרות הנ"ל, אלא לכך שאם ידוע כי למפלגה מסויימת יש חשיבות להשתמש באמצעי מסויים, אומרות כל יתר המפלגות: דבר זה אסור. אני חושב שאין לזה הנמקה ציבורית-כללית. ואני מציע למחוק את הסעיף.

י. אלון:

הסעיף הזה אולי יותר מכל סעיף אחר שקיבלנו עב עכשיו, חשוב לגבי חסכון בהוצאות הבחירות, וגם לגבי הבטחת הזדמנות שווה למפלגות עשירות ועניות. אילו נתקבלה הצעת המקורית להגביל את תקציבי הבחירות ולהסכים לפיקוח מבקר המדינה על כך, לא היה צורך לקבוע הגבלות כאלה, ובמסגרת תקציבי הבחירות המותרים אפשר היה להשאיר בידי כל מפלגה את הברירה, על מה היא רוצה להוציא את כספה. אבל כיון שהצעתי בענין זה נפלה, מסילא אני רואה צורך לחפש אמצעים אחרים להגבלת הוצאות הבחירות. וההקרנה בקולנוע היא אחת ההוצאות הגדולות ביותר. פה מתעוררת גם השאלה של שווייון בשאנסות. לי, למשל, אין כסף להסרטה בבתי-קולנוע. ושווייון בשאנסות הוא דבר חשוב ביותר.

גם מטעמי חסכון וגם מטעמי שווייון בשאנסות, אני מציע להשאיר את הסעיף כמו שהוא.

י. שפמן:

אני מתנגד למחיקת הסעיף. הפקת סרטון של שלש דקות עולה למעלה מעשרים אלף ל"י, וזוהי אחת ההוצאות הגדולות. אם כוונתנו לחסכון, זהו הסעיף הראשון שחשוב לקבלו.

אני מציע תוספת לסעיף זה, האומרת: ששים יום לפני הבחירות לא יהיו ביומנים המופיעים בקולנוע אירועים בהם מופיעים מועמדים בבחירות לכנסת. אם מדובר על שווייון, התוספת הזאת מבטיחה שווייון בין הסיעות הניגשות לבחירות.

ח. צדוק:

אנחנו מבססים לקבוע מייגים לדרכי התעמולה, אך עלינו להיזהר שעל ידי כך לא נפגע בחופש ההסברה.

אני מתנגד רק לחלק מהסעיף הזה. אני מחייב איסור של סרטי בידור בתעמולת הבחירות. אני בעד זה שבמקום כי בפעולה המכוונת לבחירות תהיה איזו שהיא תוספת שיש בה שמץ של שוחד. יחד עם זאת אינני רואה מדוע צריך לאסור סרטים דוקומנטריים, סרטי הסברה, מדוע אסור להראות אותם הדברים שעליהם מותר לדבר, בעניינים לגיטימיים. מדוע מותר באותם עניינים לפנות אל האוזן ואסור לפנות את העין. הרי יש בציבור שלנו חלק שהפניה הוויזואלית משכנעת אותן יותר מאשר משמע-האוזניים. אינני רואה מדוע לא תוכל מפלגתו של חבר הכנסת בגין להחלי שבמקום שהוא יעבור ממקום למקום וינאם בכל הארץ, יסריטו סרט מנאומו. ומדוע ייא על מפלגתו של חבר הכנסת רוזנברג להסריט סרט קצר על הישגי ההתיישבות הדתית.

אני מציע לאסור כל שימוש בסרטי בידור בתעמולת הבחירות, אבל אין לאסור הסרטת סרטים שהם על נושאי הסברה לגיטימיים.

ד. בר-רב-האי:

כל נסיון להשאיר את הסעיף הזה מראה על התעלמות גמורה מהקידמה הטכנית והשינויים שחלו בעולם. הנוחר של היום מבקר בבתי הקולנוע, ושם יש סיכוי למצוא אותו. לשם מה הנסיון לחזור לדור הקודם? בענין זה מגיע לשיא חבר הכנסת שופמן האומר שיש לאסור להראות אירועים בהם מופיעים מועמדים לכנסת. הרי הוא מתכוון לחברי ממשלה, כלומר, לכל האירועים הממלכתיים, לכל מה שנעשה במדינה. למעשה, היומן ישותק. הרי הממשלה היא צד בבחירות ואינך יכול לשחק אותה.

אם הכוונה לפלקטים של אותיות, שכאשר הן מופיעות י. אחר אות, אחת מבטלת את ההשפעה של השניה ואין לזה ערך, הרי בענין זה יכולו

ש. רונברג:

דבריו של חבר הכנסת צדוק שייכים לסעיף 11. אבל קיימת גם שאלה של חסכון בהוצאות, וטענת חבר הכנסת בר-רב-האי בענין זה פירושה: אילו לכל המפלגות היה מספיק כסף לסדר סרטים, היית' מסכים שלא יהיו סרטים, כי אז אין זה בדאי. אבל היוון שהאחרים אינם יכולים לעשות זאת, זה כדאי בשבילי. זה ברור שיש כאן הפליגה.

בנוגע לטענתו של חבר הכנסת צדוק, הרוצה להראות בצורה וויזואלית לבוחריו את מה שהוא טוען בעל פה. האנין הוא שהוא אינו מראה זאת לבוחריו - אלא לבוחרים שלי. הוא מכריח את האנשים המבקרים בבתי הקלנוע לראות את התעמולה שלו, הוא כופה עליהם את זאת.

ב. אזניה:

אם זוהי הנקודה, אני מוכן להסכים שלא תהא תעמולת בחירות באמצעות הקרנה בבתי קולנוע אגב הצגת סרטים כלליים.

ע. איכילוב:

אני רוצה להזכיר שהצעתי המקורית לא היתה מכוונת לאסור דרכי תעמולה כלשהם אלא להקביל אותם לתקופה של חדשים לפני הבחירות. אבל בוועדת המשנה הלכנו לקראת פשרה.

לכן אני רוצה גם בסעיף זה להציע הצעת פשרה, שאם היא לא תקבל, אתמוך בהצעת הרוב. אני מדבר על הבעיה הזאת מבחינה של חסכון כספי. סרט זה ענין של אלפי לירות. רק פרסום של אות הרשימה בהפסקה - זה ענין של מאות ל"י. ואני מציע רק את זאת להרשות.

ה. רובין:

אני מתפלא על כך שדברים אשר היו מוסכמים בוועדת המשנה, נציגי המפלגות שהשתתפו בוועדת המשנה מעוררים אותם מחדש. סעיף 8 היה מוסכם על כולם (ח. צדוק: אין זה נכון).

איבני רואה את ההסרטה כאמצעי תעמולה פסול במדינות אחרות. אבל עלינו להתחשב בתנאים הספציפיים של מדינת ישראל. לדעתי, נדרש מכל המפלגות ללא יוצא מן הכלל, בזמן שאנו דורשים משהו ממסלם המסים, להוכיח לו שגם המפלגות יודעות להגביל את עצמן. ובענין זה אני רוצה לחסוך את הכסף לכל המפלגות. שום מפלגה לא תצא מקופחת אם הדבר ייאסר על כולן.

אני מציע לקבל את הסעיף בנוסחו המקורי. הצעתו של חבר הכנסת שופמן נראית לי, וייתכן שאתמוך גם בה.

ו. לוקר:

הדבר החשוב הוא להגיע למכסימום של בוחרים. ולטענתו של חבר הכנסת רונברג, שכופין את הצופים לראות תעמולת בחירות, הרי אותו דבר אפשר להגיד על העברת באומים ברמקולים לרחוב ועל אמצעי תעמולה אחרים.

ז. גרוס:

מגמת החוק הזה לערוך בחירות שקטות ולחסוך כסף. ואם שוללים את הסעיף הזה, נוטלים את נשמתו של החוק משני הבחינות גם יחד. האזרח הולך לקולנוע כדי לנוח, כדי להרגיע את עצמו, ואם רוצה משהו להציג סרטים דוקומנטריים, יעשה זאת אחרי הבחירות.

ט. בגין:

התקשינו מאד למצוא הגדרה מה זאת תעמולת בחירות. אילו אפשר היה למצוא לכך הגדרה, הדבר הטוב ביותר היה להגביל את הוצאות הבחירות. אבל לא נשארה בידינו ברירה - וכולם הסכימו לכך. אלא להגביל את הוצאות הבחירות ע"י הגבלת האמצעים הטכניים העומדים באופן אוניברסיטלי לרשות כל המפלגות.

ידוע כי סרטונים עולים כסף רב. אני מניח כי בבחירות הקודמות הוציאו המפלגות לפחות חצי מיליון לירות על הדבר הזה. אני מציע לחברי מפלגות לשקול זאת, מפני שזוהי נשמתו של החוק, והמדובר הוא על הוצאת כספים על הדבר הזה. חולפים שלא נשאף מהם דבר.

מ. בגין : יש נקודה שניה : אדם בא לקולנוע ודורשים ממנו לטפל בעניינים אשר לא לשמן בא. הרי באותה הצדקה אפשר היה לסדר שמישהו יעלה על הבימה בהפסקה, ישא נאום קצר ויגיד : הצביעו א', או משהו דומה.

אני רוצה להזהיר את התומכים בסעיף שהסעיף ירוקן מתוכנו אם לא יתקבל תיקונו של חבר הכנסת שופמן. ואני רוצה לסתייע בדוגמאות מארצות אחרות. גם באנגליה, גם בארה"ב, בכל התעמולה ברדיו ובטלביזיה ניתן סיכוי שווה לממשלה ולאופוזיציה. אם אצלנו יוצגו דווקא בחדשים האחרונים אירועים קרובים ממלכתיים, בהם יופיעו מועמדים בבחירות לכנסת, יהיה בכך קיפוח כלפי החלק השני של המועמדים. והרי גם אצלנו, שאנו מדברים על אופוזיציה המדובר הוא כמעט על מחצית האומה.

היו"ר ז. ווההפטיג : אני מבין שיש הסכמה כללית לאסור תעמולת בחירות ע"י הקרנה בבתי הקולנוע עקב הצגת סרטים. השאלה היא אם להתיר דבר כזה באסיפת בחירות או שלא בהצגת קולנוע.

הוחלט : (1) לקבל את הסעיף כפי שנוסח ע"י וועדת המשנה, בהנחה שבסעיף 11 תידון ההצעה להתיר הצגת סרטים לא בבתי קולנוע.

(2) לקבל את הצעת חבר הכנסת שופמן האומרת : לא יוקרנו בבתי קולנוע אירועים בהם משתתפים או מוצגים מועמדים של רשימות בבחירות לכנסת, מיום הגשת רשימות המועמדים.

ב. אזניה : אני מפנה את תשומת לבם של בחברים שטענו נגד שינוי דברים שנתקבלו בוועדת המשנה, שפה במחיי יד אחת נתקבלו דברים שלא הועלו כלל בוועדת המשנה.

העניין הזה בעניינינו חמור מבחינה עקרונית. הוא מעמיד בספק את האפשרות של שותפות פרלמנטרית בחוקא שר צריך להתקבל על דעת כולם. הייתי מבקש מהוועדה, אם היא מקבלת דבר כה חמור שתגביל מאד את תקופת ההגבלה הזאת. ואני חושב ששלישים יום מספיקים לכך. גם אז אני רואה את ההחלטה כחמורה מאד.

אני רוצה לשאול את הוועדה, לאחר שהחליטה על איסור כזה, באיזה הגיון היא מתירה דבר אשר עולה הרבה מאד כסף : פרסום המודעות בעתונים. הייתי רוצה שההחלטה הזאת תהיה לנגד עיני הוועדה לכשתגיע לאותו עניין.

היו"ר ז. ווההפטיג : אנחנו דנים בחוק מאד רגיש. הבא להבטיח את טוהר הבחירות, אבל יש בו גם סכנה של הגבלת חופש הבחירות, ואנחנו דנים בחוק זה בתקופה שבה כבר התחילה אורירת הבחירות. אני מצטער שנכנסנו לעניין זה כל כך מאוחר. אני מקווה שנגמור את החוק תוך שבע, ואני מבקש מחברי הוועדה סבלנות ואיטון.

ח. צדוק : הייתי מציע שתינתן שהות להתייעץ בעניין זה עד לשבוע הבא.

י. שופמן : אני מסכים להצעת חבר הכנסת אזניה : להגביל זאת לשלשים יום.

הוחלט : לקבל את ההצעה להגביל את התוספת של חבר הכנסת שופמן שנתקבלה, לשלשים יום לפני הבחירות.

סעיף 9.

ש. רונברג:

זו היתה פשרה בוועדת המשנה.

ב. אזניה:

אני מציע למחוק את הסיפא, החל מהמלה: "פרט".

ע. איכילוב:

זה אחד הדברים שאינם עולים הרבה. הציון ישנו מהבחירות הקודמות. והחשמל אינו עולה הרבה. זוהי גם תעמולה שקטה ביותר, ואינני מבין מדוע לאסור זאת.

י. אלון:

אני מציע שפרט לאות מותר יהיה להאיר גם את שם המפלגה ליד האות.

ב. אזניה:

חבר הכנסת איכילוב אינו יכול לבחור באמצעי התעמולה, הפתונים ואותם להתיר, בעוד שהוא אוסר על אמצעי תעמולה שהם ניתנים לאחר. היכן כאן ההגינות? אם אוסרים על שימוש באורות יש לאסור זאת בכל השימושים.

ח. רובין:

לא הייתי בין תומכי הסעיף בוועדת המשנה; אך אצביע בעדו. בכל החוק הזה הלכתי לפי מה שנתקבל בוועדת המשנה, ואני חושב שזה יהיה הוגן לנהוג כך.

ש. רונברג:

הייתי מציע שמשרד הפנים יביא לנו הצעה בענין הגורל.

ב. אזניה:

האם זה חשוב? הייתי מציע על כל פנים לא להיכנס לשאלה הזאת, ולמחוק את הסיפא החל מהמלים, שאיננו

עולה על - - - .

הרחלט:

(1) לדחות את ההצעה למחוק את הסיפא החל מהמלה "פרט".

(2)

לקבל את ההצעה למחוק את הסיפא החל מהמלה "שאינו עולה על".

(3)

לקבל את ההצעה להוסיף אחרי המלה "האות" את המלים "ושם הרשימה".

סעיף 10

ב. אזניה:

הענין של כלי רכב עלול להכשיל אנשים מכל המפלגות, גם אינני מבין מדוע מותר להאיר את האות, ואסור

לתלות סרט.

היו"ר ז. וורהפטיג:

אולי אפשר להוציא מכלל זה את כלי הרכב של המפלגה עצמה.

ב. לוסר:

יש הגיון לאסור זאת רק ברכב ציבורי.

ש. רונברג:

אז מי שאין לו רכב שלו נמצא במצב יותר גרוע.

ד. סנה:

אני מציע למחוק מן הסעיף את הכתיבה והצביעה על מבנים וגדרות. דבר זה נאסר כבר בחוק מיוחד, אך שאין בזה חידוש. אלא שפה העונש יותר גבוה.

ה. רזנבטל:

ברשות הבעלים - זה מותר.

ט. סנה:

אני מציע להסתפק באיסור הקיים בענין זה.

ח. רובין:

אני בעד הנוסח הקיים בענין כלי רכב. נכון העיר חבר הכנסת רוזנברג, יש פה ענין של הפליה בין מפלגות. אך מתוך פשרה אני מוכן להסכים להגיד: פרט לכלי רכב שהושכרו ליום הבחירות לצורך רשימה מסויימת.

אינני מסכים עם תיקונו של חבר הכנסת סנה. בענין זה יש לאסור ניצול הבית שלי אפילו על ידי עצמי לצורך תעמולת הבחירות.

ע. דגני:

אני מבין את האיסור לגבי כלי רכב ציבורי, אבל אין לאסור זאת על רכב פרטי.

י. אלון:

בעיירות וביחוד בשכונות עוני יש מנהג לתלות על בתים פרטיים כרזות נייר גדולות; אנו מצביעים - לא חשוב מה. הייתי מציע שיקחו בחשבון את הדבר הזה, שכרזות מוארות לא יותרו בבתי פרטיים. הייתי אומר: בבתי פרטיים, אף לא אות מוארת.

הוחלט: (1)

לדחות את ההצעה להגביל את האיסור לגבי כלי רכב לכלי רכב ציבוריים בלבד.

(2)

לקבל את התיקון האומר: פרט לכלי רכב שמשמשים בהם ביום הבחירות לרשימה מסויימת.

(3)

לדחות את הצעת חבר הכנסת סנה למחוק את האיסור של כתיבה וצביעה על מבנים וגדרות.

היו"ר ז. וורהפטיג:

יש בעיה של ניתוחי מתים שהועברה מהמליאה לוועדת החוקה, חוק וטשפט. אני מציע למנות

וועדת משנה לענין זה.

הוחלט:

לקבל את ההצעה להקים וועדת משנה בענין ניתוחי מתים, שהועבר לוועדה ע"י מליאת הכנסת. הוועדה תהיה מורכבת מ: ז. וורהפטיג - יו"ר, ד. בר-רב-האי, ש. יוניצ'מן, ח. צוק, י. קליבנוב, ש. רוזנברג וח. רובין.